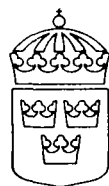

Lagutskottets betänkande

1986/87:1

om handläggningen av ärenden enligt
handelsregisterlagen

LU
1986/87:1

Sammanfattning

I betänkandet behandlas en motion (m) om handläggningen av ärenden enligt handelsregisterlagen.

Utskottet avstyrker bifall till motionen.

Motionsyrkande

Motion 1985/86:L271 av Per-Richard Molén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en snabbare handläggning av handelsregisterärenden.

Gällande ordning

Enligt handelsregisterlagen (1974:157) skall handelsregister föras hos länsstyrelsen. Det finns ett handelsregister för varje län. I handelsregister införs enskilda näringsidkare och handelsbolag samt ideella föreningar eller stiftelser som idkar näring. Handelsbolag skall ansöka om registrering innan bolaget börjar sin verksamhet. Detsamma gäller enskilda näringsidkare, ideella föreningar och stiftelser, om bokföringsplikt skulle ha förelegat enligt den fr. o. m. år 1977 upphävda bokföringslagen från år 1929. Enkelt bolag får införas i handelsregister i den ordning som föreskrivs för handelsbolag.

Handelsbolag och andra näringsidkare registreras i handelsregistret under den firma, dvs. den benämning, under vilken verksamheten bedrivs. Firma skall tydligt skilja sig från annan i samma register förut införd firma, även om firmorna inte avser verksamhet av samma eller liknande slag.

För aktiebolag och ekonomiska föreningar finns bestämmelser om registrering av firma i aktiebolagslagen (1975:1385) resp. lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar. Varken dessa lagar eller handelsregisterlagen innehåller några materiella bestämmelser om firma. Sådana regler har samlats i firmalagen (1974:156). Lagen är generellt tillämplig på aktiebolags-, ekonomisk förenings-, handelsbolags och annan näringsidkares firma liksom på annat näringskännetecken som används jämte firma. En näringsidkare får ensamrätt till sin firma genom registrering eller inarbetning. Ensamrätten innebär att andra näringsidkare i princip inte får använda ett med firman förväxlingsbart näringskännetecken. Vidare finns i lagen vissa allmänna regler om förutsättningarna för registrering av firma och hävande av

registrering samt om påföljder och skadestånd vid intrång i ensamrätten.

LU 1986/87:1

Någon bestämmelse om länsstyrelsernas handläggningstider när det gäller registreringsärenden finns inte i handelsregisterlagen. I stället gäller reglerna i allmänna verksstadgan om att verksamheten inom statsmyndigheter skall bedrivas så enkelt, snabbt och ekonomiskt som är möjligt utan att säkerheten eftersätts. Den 1 januari 1987 träder en ny förvaltningslag i kraft (prop. 1985/86:80, KU 1985/86:21). Lagen innehåller en bestämmelse om att varje ärende, där någon enskild är part, skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Bestämmelsen saknar motsvarighet i gällande förvaltningslag.

Motionsmotivering

I motion L271 (m) påpekas att från olika håll i landet har kritik framförts mot de långa handläggningstiderna vid länsstyrelsernas handelsregister. Det framhålls att väntetider på upp till ett halvt år förekommer. Motionären hänvisar till att sökanden sedan denne inom en månad från ansökningstillfället fått ett registreringsnummer kan låta trycka fakturor, post- och bankgiroblanketter m. m. Att ett registreringsnummer erhållits innebär dock inte, påpekas det vidare, att föreslaget firmanamn godkänts. Innan firmanamnet registrerats finns enligt motionären möjligheter för andra att ta i anspråk det föreslagna firmanamnet eller att exploatera den affärsidé som sökanden avsett att utveckla under det sökta firmanamnet. För att förhindra onödigt dröjsmål är det enligt motionärens mening angeläget att länsstyrelsernas rutiner ses över. En ansökan bör i normalfallet följas av ett i stort sett omedelbart registreringsbeslut medan handläggningen av mera komplicerade ärenden bör få ta en längre tid, dock högst en månad. Motionären framhåller att mot bakgrund av behovet av tillväxt inom svenskt näringsliv åtgärder bör vidtas för att underlätta nyetableringen av företag. De långa handläggningstiderna vid länsstyrelsernas handelsregister är enligt motionärens mening ett byråkratiskt hinder som måste undanröjas. Motionären anser därför att regeringen bör ta initiativ till sådana organisationsförändringar som leder till en snabbare handläggning. Motionären yrkar att det anförda ges regeringen till känna.

Allmänt om myndigheternas handläggningstider

I förarbetena till den nya förvaltningslagen gjordes vissa uttalanden rörande tillämpningen av de nya reglerna i lagen om enkelt, snabbt och billigt förfarande vid ärendehantering hos myndigheterna. Departementschefen framhöll att det är viktigt för rättssäkerheten att myndigheterna handlägger sina ärenden så enkelt och snabbt som möjligt men att detta givetvis inte får överdrivas så att konflikt uppkommer med rimliga krav på noggrannhet m. m. (prop. 1985/86:80 s. 24).

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen med förslag till ny förvaltningslag väcktes motioner vari aktualiserades frågor om införande i förvaltningslagen av mera preciserade bestämmelser om skyldighet för myndighe-

terna att underrätta de enskilda personerna om handläggningstider eller tidsfrister i handläggningen. Konstitutionsutskottet anförde till en början följande mer principiella synpunkter i denna fråga (KU 1985/86:21 s. 9–11):

De frågor motionärerna tar upp rör myndigheternas handläggningstider. Detta är en central fråga för de enskilda människorna men även för myndigheterna. Om behandlingen i många ärenden drar ut på tiden skapas lätt stora ärendebalanser. Myndigheterna får då ägna en hel del tid åt att besvara förfrågningar om de ärenden som väntar på avgörande. Inte sällan uppkommer dubbelarbete genom att ärendena måste läsas in av olika handläggare. Det är dock den enskilde som blir hårdast drabbad av att ärendehandläggningen drar ut på tiden. Att i ovisshet behöva gå och vänta under lång tid på ett myndighetsbeslut som kanske gäller frågor som har avgörande betydelse för en persons ekonomi eller personliga förhållanden kan förorsaka otrygghet och personligt lidande, kanske också ekonomiska förluster. Det gäller här inte en ren servicefråga utan handlar i hög grad också om den enskilda människans rättssäkerhet.

Konstitutionsutskottet hänvisade till att de frågor om särskilda underrättelser och tidsgränser som aktualiserats i motionerna tidigare hade uppmärksamats i olika sammanhang och anförde därefter följande:

Enligt utskottets mening torde det med hänsyn till de skiftande förhållanden som råder inom förvaltningen vara vanskligt att i förvaltningslagen införa några mera preciserade bestämmelser om underrättelseskyldighet rörande handläggningstider eller tidsfrister i handläggningen. I vissa typer av ärenden, t. ex. massärenden, kan det t. o. m. tänkas att en extra hantering med att sända ut underrättelser i ett stort antal fall skulle kunna bli en belastning i verksamheten som skulle kunna ge upphov till ytterligare fördröjningar och dessutom föranleda ökade kostnader. När det gäller fasta tidsgränser för handläggningen på utredningsstadiet kan det inte uteslutas att sådana skulle kunna innebära risker för rättssäkerheten om myndigheterna skulle avstå från att företa utredning för att kunna iakttä uppställda tidsfrister.

Konstitutionsutskottet påpekade vidare att den nya förvaltningslagen innehåller en bestämmelse av innebörd att myndigheterna på olika sätt skall underlätta för den enskilde att ha med dem att göra. Många gånger torde det, framhöll konstitutionsutskottet, inte vara förenat med större olägenheter att sända underrättelser om beräknad handläggningstid och att ange någon eller några personer inom myndigheten till vilken den enskilde kan vända sig med sina förfrågningar i ett pågående ärende. Det var enligt konstitutionsutskottets mening då naturligt att den enskilde får en underrättelse och att, om en mera fixerad tid för handläggningen kan anges, det också var naturligt att även denna uppgift tas in i en underrättelse.

Konstitutionsutskottet ansåg att frågan om handläggningstiderna noggrant bör följas av regeringen mot bakgrund av erfarenheterna av den nya förvaltningslagen. Inom ramen för en sådan granskning bör beaktas de synpunkter om underrättelser och tidsgränser som framförts i motionerna. På hemställan av konstitutionsutskottet beslöt riksdagen ge regeringen till känna vad utskottet anfört om en uppföljning av frågan om handläggnings-tider.

Närmare om handläggningstider vid länsstyrelsernas handelsregister

LU 1986/87:1

Utskottet har från länsstyrelsernas organisationsnämnd under hand inhämtat följande upplysningar rörande de tider som det tar för vissa länsstyrelser att handlägga handelsregisterärenden. Uppgifterna hänför sig i huvudsak till juni månad 1986 och avser förhållandena vid nio länsstyrelser, nämligen länsstyrelserna i Stockholms län, Göteborgs och Bohus län, Malmöhus län, Uppsala län, Kronobergs län, Hallands län, Värmlands län, Västernorrlands län och Norrbottens län.

De handelsregister som förs av länsstyrelserna i Stockholm, Göteborg och Malmö är numera ADB-baserade. Handelsregistret i Stockholm överfördes till ADB i april 1985. Vid länsstyrelsen i Stockholm handläggs per år totalt ca 13 500 ärenden, varav drygt 8 400 avser nyregistreringar. Den normala handläggningstiden i Stockholm är sex månader. Man arbetar för närvarande med att utveckla datorsystemet och hoppas att det arbetet skall leda till minskad handläggningstid inom överskådlig framtid. Det påpekas från länsstyrelsen att de långa handläggningstiderna ofta beror på att ansökningshandlingarna är ofullständiga. I Göteborg infördes ADB-systemet i maj 1985. Man handlägger där ca 8 000 ärenden om året, varav hälften avser nyregistreringar. I slutet av år 1985 kunde handläggningen av ett ärende ta fyra månader medan handläggningstiden numera nedbringats till ungefär sex veckor. Man beräknar att inom en snar framtid kunna minska handläggningstiden med ytterligare tre veckor. Den 1 mars 1986 infördes ADB-systemet i Malmö. Handläggningstiden var dessförinnan fem veckor och kommer övergångsvis att vara lika länge. Man räknar dock med att kunna få ned handläggningstiden till två, tre veckor i normalfallet. I Malmö handläggs årligen 7 000 ärenden. Av dessa utgör drygt hälften nyregistreringar.

När det gäller de övriga i utredningen medtagna länsstyrelserna uppgår den genomsnittliga handläggningstiden till två veckor. Årligen handläggs uppemot 2 000 handelsregisterärenden av var och en av dessa länsstyrelser. Omkring hälften av dessa ärenden avser nyregistreringar.

Gemensamt för länsstyrelserna är att de handlägger vissa ärenden med förtur. I sådana fall varierar handläggningstiden från en dag till två veckor. På samtliga utom en av de länsstyrelser som saknar ADB tror man inte att handläggningstiderna kan reduceras ytterligare genom införande av ADB.

Utskottet

I betänkandet behandlas en motion om handläggningen av ärenden enligt handelsregisterlagen.

I handelsregister införs enskilda näringsidkare, handelsbolag, enkla bolag samt ideella föreningar eller stiftelser som idkar näring. Registreringen görs under den firma under vilken näringsidkaren driver eller avser att driva sin verksamhet. Registrering får inte ske bl. a. om den föreslagna firman är förväxlingsbar med annans registrerade eller inarbetade firmor. Inregistrering av firma medför att näringsidkaren får ensamrätt till firman. Länsstyrelsen är registermyndighet enligt handelsregisterlagen.

I handelsregisterlagen finns inte någon bestämmelse om länsstyrelsernas handläggningstider. I den nya förvaltningslag som träder i kraft den 1 januari 1987 föreskrivs att varje ärende, där någon enskild är part, skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns för närvarande i allmänna verksamstadgan.

I motion L271 (m) påpekas att kritik framförts mot de långa handläggningstiderna – ibland uppemot ett halvt år – vid länsstyrelsernas handelsregister. Enligt motionärens mening bör en ansökan i normalfallet följas av ett i stort sett omedelbart registreringsbeslut medan handläggningen av mera komplicerade ärenden bör få ta längre tid, dock högst en månad. Motionären anser att regeringen bör ta initiativ till sådana organisationsförändringar som leder till en snabbare handläggning av handelsregisterärenden och yrkar att det anförda ges regeringen till känna.

Utskottet vill för sin del framhålla att det, inte minst med hänsyn till de rättsverkningar som är knutna till en registrering i handelsregistret, är angeläget att registreringsärendena handläggs så skyndsamt som möjligt. Som motionären påpekar kan handläggningstider på uppemot sex månader inte anses tillfredsställande. Av de ovan (s. 4) redovisade uppgifterna som inhämtats från länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON) framgår att långa handläggningstider inte är någon allmän företeelse utan främst förekommer vid handelsregistret i Stockholms län. För övriga län uppgår den normala handläggningstiden till genomsnittligt två, tre veckor. Enligt vad utskottet inhämtat pågår för närvarande arbete med att utveckla ADB-systemet vid handelsregistret i Stockholm. Vidare har LON under flera år medverkat i arbetet med att färdigställa blanketter samt utforma kontors- och datarutiner för handläggningen, och nämnden har för avsikt att med länsstyrelsen i Stockholms län diskutera vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att förbättra rutinerna. Utskottet vill understryka betydelsen av att länsstyrelsen och LON därvid noga överväger de möjligheter som står till buds i syfte att rationalisera och effektivisera verksamheten. Mot bakgrund av vad riksdagen vid behandlingen av förslaget till ny förvaltningslag gav regeringen till känna om uppföljning av frågan om handläggningstiderna (se ovan s. 3) utgår utskottet från att regeringen noga följer utvecklingen när det gäller handelsregisterärendena och tar de initiativ som kan visa sig erforderliga. Något särskilt tillkännagivande i enlighet med motionärens önskemål är därför inte erforderligt.

Hemställan

LU 1986/87:1

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1985/86:L271.

Stockholm den 14 oktober 1986

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Harding Olson (fp), Gunnar Thollander (s), Marianne Karlsson (c), Berit Löfstedt (s), Ewa Hedkvist Petersen (s), Hans Rosengren (s), Marianne Carlström (s) och Håkan Stiernlöf (m).